

ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА ДВИГАТЕЛИТЕ ЗА ФИНАНСОВ РИСК И ТЕХНИТЕ ПАНДЕМИЧНИ СТРЕС СЦЕНАРИИ

Кайрат Болатович Койшибеков - докторант
Бургаски свободен университет

IDENTIFICATION OF FINANCIAL RISK ENGINES AND THEIR PANDEMIC STRESS SCENARIOS

Kairat Bolatovich Koishibekov - Ph.D. student
Burgas Free University

Резюме: Вниманието на автора е насочено към идентифицирането на двигателите на риска, пандемичните стрес-сценарии и редуцирането на въздействието COVID-19 върху финансовия сектор. Формулират се четири заплахи за риск от финансова нестабилност. За целта се разглеждат надзорните приоритети на Банковият надзор в Европейската централна банка. Обект на авторови коментари е карта на рисковете на единния надзорен механизъм. Отстоява се позицията, че фундаменталният двигател на риска се отнася до въздействието на COVID-19 върху целия спектър от общественото възпроизводство. Възприема се позицията на Каталин Боднар, Жулиен Льо Ру, Палома Лопес-Гарсия и Бела Шьорфи за големия макроикономически шок. В този аспект се анализират базов, неблагоприятен и пандемичен стрес-сценарии пред финансовата индустрия.

Ключови думи: идентифициране, двигатели на риска, надзорни приоритети, стрес-сценарии, пандемичен стрес-тест.

JEL кодове: G2, G21, G32

Summary: The author's focus is to identify risk catalysts, pandemic stress scenarios, and to reduce the impact of COVID-19 on the financial sector. Four threats as a result of the risk of financial instability are formulated. For this purpose, the supervisory priorities of the Banking Supervision in the European Central Bank are considered. The subject of the author's comments is an outline of the unified supervisory mechanism risks. It has been stated that the fundamental risk catalyst concerns the impact of COVID-19 on the entire spectrum of public reproduction. The position of Katalin Bodnár, Julien Le Roux, Paloma Lopez-Garcia and Bela Szörfi on the great macroeconomic shock has been referred to. In this aspect, basic, unfavorable and pandemic stress scenarios for the financial industry are analyzed.

Key words: identification, risk catalysts, supervisory priorities, stress scenarios, pandemic stress test.

JEL Classification System: G2, G21, G32

Въведение

Целта на нашето изследване е в логическа последователност да проследим и анализираме идентифицирането на основните двигатели на риска, да открием някой стрес-сценарии за оценка на устойчивостта на финансово-кредитните институции. В

този контекст ще се опитаме да покажем някои нови аспекти при редуциране въздействието на *COVID-19* върху финансовия сектор. *Защитаваната теза е*, че продължаващата се пандемия като фундаментален двигател на риска ще даде трайно отражение върху основните показатели за стабилност на финансовата индустрия в Европейския съюз. Погледнато от друг ъгъл, тя вероятно ще се окаже дълбока рецесия, изпълнявайки в себе си симптомите на глобална икономическа криза. В този аспект, европейските надзорни и банкови органи ще бъдат принудени да преосмислят основните параметри на провежданата финансова политика. Това неминуемо ще се отрази върху пруденциални изисквания за финансово-кредитните институции и инвестиционните посредници. В крайна сметка, кръгът ще се затвори и ще рефлектира в конструираните стрес сценарии за финансова устойчивост и гъвкавост на европейския финансов сектор.

1. Идентифициране на основните двигатели на риска в период на несигурност

Финансовата индустрия в Евронзоната е изправена пред сериозни изпитания, въпреки предприетите мерки за справяне с пандемията от шоквата ситуация. Оформящата се глобална рецесия, вследствие на корона пандемията откри новите рискове за финансовата система и изостря съществуващите до този момент неблагоприятни тенденции. Вероятно стресовият сценарий в близките 3-4 години ще се отрази в способността на европейския финансов сектор към постепенно възстановяване. Най-значителните заплахи се открояват на фона на макроикономическата ситуация в Европейския съюз като:

- значително по-голям вътрешен и външен дълг на страните;
- по-слаба банкова ликвидност и адекватност;
- нестабилност на общия европейски пазар;
- вероятност за високи нива на междуфирмената задлъжнялост;
- небалансирано понижаване на цените на недвижимите имоти и други.

Според професор Сава Димов на стадия – идентификация на риска се определят достатъчността, достоверността и качеството на информацията за анализ на риска. На стадия анализ на риска се провежда качествен и количествен анализ на риска. В този случай основните задачи са свързани с:

- ♦ точно идентифициране на настоящи и бъдещи рисковете;
- ♦ описание на рисковите експозиции на институциите;
- ♦ измерване, което включва качествена и количествена оценка на рисковете по определени показатели;
- ♦ финансово-икономически анализ на риска и евентуалните последствията от него;
- ♦ диагностика на риска. [1]

В тази насока Европейският банков орган (European Banking Authority, EBA) публикува Доклад за прехвърляне на значителен риск (Significant risk transfer, SRT) при секюритизационни сделки, който включва препоръки до Европейската комисия относно хармонизирането на практиките и процесите, приложими за оценка. Според прогнозите, при неблагоприятна ситуация, при пандемичен стрес-сценарий кредиторите ще понесат сериозен удар върху капиталовата адекватност, заради лоши кредити и увеличаването на рисковите активи в техните баланси. [2]

Първоначално са лансирани следните *четири заплахи за риск от финансова нестабилност*, които ще продължават да се задълбочават, а именно:

Първо, тежки финансови условия, крехко функциониране на финансовите пазари, повишаване на рисковите премии, корпоративни понижения на рейтинговите оценки и загуба на пазарна ликвидност;

Второ, значително увеличение на дълговата тежест и особено на държавния дълг, загуба на реално възпроизводство, водещо до спад в приходите и увеличаване на разходите за финансиране;

Трето, слаб капацитет и рентабилност на банковото посредничество. Кредиторите ще бъдат изправени пред влошаване на качеството на своите активите, натиск върху маржовете и ниска пазарна оценка;

Четвърто, колебливост в пазарните движения на небанковият финансов сектор, „изтичания” на капитал, ниска ликвидност на застрахователните и пенсионните фондове. [3]

За да поддържа стабилността на финансовия сектор, надзорния орган лансира тъй нар. *надзорни приоритети* (supervisory priorities). [4]

Те отразяват състоянието на важните предизвикателства в настоящата икономическа, регулаторна и надзорна среда. В контекста на посоченото Банковият надзор в Европейската централна банка идентифицира:

(а) „*основните двигатели на риска*” по следния начин:

- предизвикателства в еврозоната – икономически, политически и свързани с устойчивостта на дълга;
 - устойчивост на бизнес моделите;
 - киберпрестъпност и недостатъци, свързани с информационните технологии; и
- (б) „*други значими двигатели*” на риска се определят:

- рискът за изпълнението, свързан със стратегиите на банките за необслужваните кредити;
- разхлабване на стандартите за кредитиране;
- преразглеждане на цените на финансовите пазари;
- неправомерни действия/изпиране на пари/финансиране на терористична дейност;
- Брекзит;
- глобални перспективи и геополитическа несигурност;
- реакция на регулации;
- рискове, свързани с климатични промени. [5]

Надзорните приоритети са съгласувани с областите с най-висок ранг в три направления:

(i) *По-нататъшно подобряване на балансите*, което обхваща:

- последващи действия по практическите указания за необслужваните кредити;
- последващи действия по вътрешнорейтинговите модели;
- риск, свързан с търговията и оценки на активи.

(ii) *Укрепване на бъдещата устойчивост*

- критерии за отпускане на кредити и качество на експозициите (напр. недвижими имоти, финансиране с ливъридж);
- управление на капитала и ликвидността, вътрешните анализи на адекватността на капитала и на ликвидността и по-нататъшно интегриране в процеса по надзорен преглед и оценка;
- устойчивост на бизнес моделите;

- информационно-технологичен риск и киберриск;
- стрес тестове на всеки две години, провеждани от Европейската централна банка;
- управление.

(iii) *Други приоритети, проследяващи действия във връзка с Брекзит.* [6]

За целта от единния надзорен механизъм се прави *карта на рисковете* за период от две до три години. Тя отразява функционалната зависимост между „вероятността за двигателя на риск“ (по хоризонтала) и „въздействие на двигателя на риск“ (по вертикала), която се представя посредством следната диаграма:

*Диаграма №1. Карта на рисковете на единния надзорен механизъм*¹

Източник: Банковият надзор в ЕЦБ: Оценка на рисковете за 2020 г. Available from: <https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/ra/html/ssm.ra2020~a9164196cc.bg.html#toc1> [Accessed 29th November 2020]

Двигателите на риск не бива да се разглеждат изолирано. Еврозоната е изправена пред повече предизвикателства в икономически и политически план, както и пред повече трудности, свързани с устойчивостта на дълга. Това естествено повишава рисковете за нейния банков сектор, включително кредитния риск и перспективите за рентабилността.

Устойчивостта на бизнес моделите също е обект на внимание, тъй като значимите финансови институции продължават да изпитват затруднения, свързани с ниска

¹ *Отметки:* (*) Рискът за изпълнението, свързан със стратегиите на банките за необслужваните кредити – приложим единствено към банки с високи равнища на НОК; (**) Рисковете, свързани с климатични промени – са от по-голямо значение в дългосрочен план (т.е. за период, по-дълъг от три години).

доходност. Ниските лихвени проценти и силна конкуренция оказват допълнително отрицателно въздействие върху тяхната способността да се генерира нови приходи.

Цифровизация и дигитализацията на финансовите услуги прави институциите по-уязвими на кибератаки и операционни слабости в областта на информационните технологии.

Освен посоченото, на настоящия етап фундаменталния двигател на риска се отнася до въздействието на *COVID-19* върху целия спектър от общественото възпроизводство. Според Каталин Боднар, Жулиен Льо Ру, Палома Лопес-Гарсия и Бела Шьорфи големият макроикономически шок, произтичащ от пандемията на коронавирус засяга както търсенето, така и предлагането. Потенциалното производство² обикновено отразява условията на предлагане в икономиката, като промени в ключовите производствени вложения на капитала и труда и тяхната производителност. В същото време колебанията около потенциалното производство са свързани с факторите на търсенето. Мерките, наложени от правителствата за ограничаване на разпространението на вируса след шока от *COVID-19*, са уникален пример за сериозни временни ограничения от страна на доставките. [7]

Следователно, без да изключваме идентифицираните от единния надзорен механизъм преди пандемията „основните двигатели“ на риска, сме на мнение, че в рамките на четири-пет години ще бъде времетраенето възстановяване на реалния сектор от въздействието на COVID-19. Това ще определя състоянието и на финансовия сектор в един средносрочен период.

В по-глобален план, изследванията биха могли да отразяват въздействието на *COVID-19* върху потенциалното производство в еврозоната както следва:

(а) *Естеството на шока от COVID-19, посредством:*

- тълкуването на потенциалната мощност по време на шока;
- тълкуване на потенциалната продукция и производствената пукнатина или разрив.

(б) *COVID-19, взаимодействието между шокове на търсенето и предлагането*

- дългосрочното въздействие на избрани минали екзогенни шокове върху производството (по Каталин Боднар и Жулиен Льо Ру);
- диапазон на реалния брутен вътрешен продукт в минали и настоящи екзогенни шокове в днешния формат на Еврозона;
- модел за коригиране на грешки за периода на голямата грипна пандемия;
- модел за коригиране на грешки за периода на шокови цени на петрола.

(в) *Въздействието върху потенциалния изход от пренапрежение на фирмите в резултат на пандемията.* (Палома Лопес-Гарсия).

- влияние върху потенциалния резултат от пренапрежението;
- дял на фирми в риск;
- дял на фирми под стрес в сценарий без политика;
- дял на фирми в стрес след отчитане на въздействието на схемите за кратко време;
- заегост и капитал в риск.

² Потенциалното производство обикновено се определя като най-високото ниво на икономическа активност, което може да се поддържа чрез наличната технология и производствени фактори, без да се изтласква инфлацията над целта си.

(d) *Диапазон от количествени оценки на въздействието на пандемията върху потенциалната продукция.* (Бела Шьорфи).

- резултати от потенциалния растеж и „пукнатините“ в производството в еврозоната;
- загуба на потенциална продукция в еврозоната;
- ревизии на компонентите на потенциалния растеж на производството, поради разрастващата криза.

2. Стрес-сценарии за оценка на устойчивостта на финансово-кредитните институции

Оценката на платежоспособността и рентабилността на финансово-кредитните институции базов и неблагоприятен сценарий, обхваща над 90 големи и средни банки от еврозоната в 19-те държави от еврозоната. Той използва новия модел на Европейската централна банка, при който балансите на банките се променят в отговор на икономическите условия и се включва колективното въздействие на банковите отговори върху по-широката икономика. Подходът на динамичния баланс увеличава реализма на оценката и контрастира с упражненията за стрес тест, координирани от Европейския банков орган и банковия надзор на Европейската централна банка, при които размерът и структурата на активите на банките не се променят през хоризонта на сценария. Резултатите, представени в този раздел, не са сравними с тези от надзорния стрес тест на банковия надзор на Европейския банков орган и Европейската централна банка, поради различия в методологията, сценария и извадката.

Нов макро-микро модел на банковия сектор в Еврозоната

Новият макро-микро модел е създаден с цел макропруденциално стрес тестване на банковия сектор. Това е мащабен, многобанков и многостранен, полуструктурен модел. Динамиката на всяка икономика от еврозоната се моделира отделно, макар че те са взаимосвързани чрез търговски връзки. [8]

Моделът се фокусира върху банковата книга на балансите на банките. Кредитирането на нефинансовия частен сектор е разделено по държави и сектори, т.е. нефинансови корпорации, жилищни ипотeki и потребителско кредитиране. Покрити са и експозициите в банкови книги към суверенни държави и други финансови институции. Първоначалната структура на балансите на банките е получена от шаблоните за стрес тестове на упражнението за стрес тест за целия ЕС през 2018 г. За всеки от тези портфейли моделът оценява резултатите от заемите при различни макроикономически условия, като прогнозира прехода на заемите през трите етапа на обезценка съгласно Международен стандарт за финансово отчитане (МСФО) 9 Финансови инструменти [9] – загуби при неизпълнение и проценти на загуби. Тежестите на риска се моделират на същото ниво на детайлност.³ Банките коригират обема на заемите си в отговор на условията на търсенето на заеми, като същевременно вземат предвид матуритетната структура на кредита, капиталовата им позиция, тяхната доходност или качеството на активите им. Същият набор от фактори има значение и за определянето на маржовете за кредитиране на банките.

От страна на пасивите – моделът разделя депозитите на клиенти и финансирането на едро. Депозитите се разбиват на депозити на държавни субекти, други финансови

³ МСФО 9 Финансови инструменти, издаден на 24 юли 2014 г., замества МСС на МСС 39 Финансови инструменти: признаване и оценяване. Стандартът включва изисквания за признаване и измерване, обезценка, отписване и общо отчитане на хеджирането. СМСС завърши проекта си за заместване на МСС 39 на етапи, добавяйки към стандарта, като завърши всяка фаза.

институции, нефинансови корпорации и домакинства, а за последните две също и на срочни и депозити на виждане, всеки от които следва собствената си функция на предлагане в зависимост от икономическите условия. Финансирането на едро затваря оставащия недостиг на финансиране. Лихвените проценти по депозитите зависят най-вече от икономическите условия и лихвените проценти на паричната политика, докато разходите за финансиране на едро отговарят на възприетия риск от контрагента на кредитната институция, който – от своя страна – е свързан с капитализацията и качеството на активите. От своя страна, банките също коригират средния матуритет на дълга⁴ в отговор на промените в кривата на доходност.

По отношение на печалбите и загубите, рамката отразява динамиката на нетните приходи от лихви, провизиите за загуби по заеми и нетните приходи от такси и комисиони. Други компоненти на Отчет за печалбата и загубата (Profit and Loss Statement, P&L)⁵, като доход от дивиденди, следват прости динамични правила, свързващи ги, например, с развитието на общите активи на банките. Активите в търговската книга, капиталовото надбавка за пазарен риск, притежаваните от банките дивиденди и капиталовото надбавка за операционен риск следват подобна опростена динамика. Освен това банките коригират своите политики за разпределение на печалбата, за да запазят своя буфер за управление спрямо регулаторните изисквания.

От посоченото е видно, че ефектите на усилване от корекциите на банките към реалната икономика са отразени в модела. При стресирани условия коефициентите на платежоспособност на банките се влошават и могат да паднат под нормативните коефициенти на капитала. Това понякога може да предизвика намаляване на задлъжнялостта и връщане към реалната икономика като отрицателен шок от кредитното предлагане, усилвайки неблагоприятния първоначалния макроикономически сценарий.

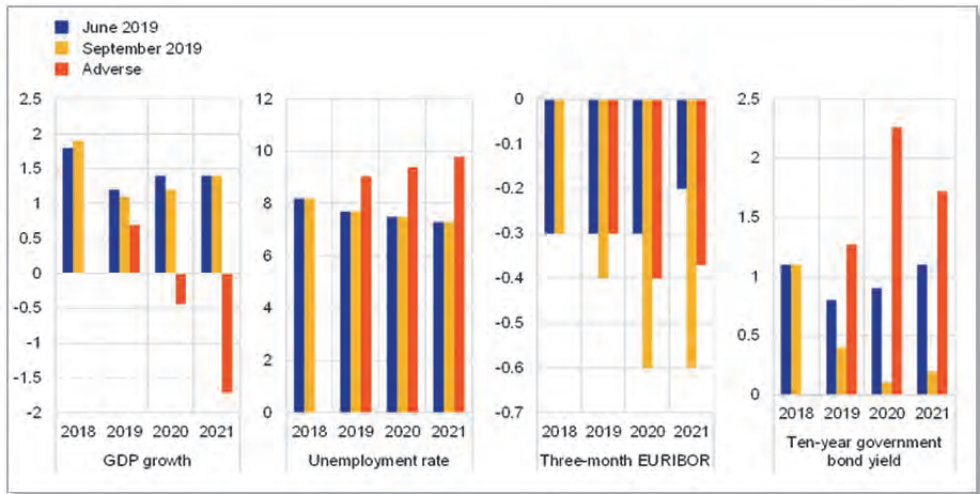
Базовата линия и неблагоприятните сценарии

Базовият сценарий се характеризира с положителен, но задържан икономически растеж. Базовият сценарий се основава на упражнението на макроикономическите прогнози на персонала на Европейската централна банка от септември 2019 г., при което ръстът на реалния брутен вътрешен продукт, естествено в текущи цени се очаква да бъде 1,1% през 2019 г., преди постепенно да се увеличи до 1,4% през 2021 г. (вж. *Графика 1*). В сравнение с прогнозите за персонала на Евросистемата от юни 2019 г., реалният растеж на БВП в базовия сценарий е ревизиран през 2019 и 2020 г., съответно с 0,1 и 0,2 процентни пункта. Това отразява слабостта в световната търговия и продължаващата глобална несигурност, претегляща бизнес очакванията. Прогнозите за краткосрочните и дългосрочните лихвени проценти са ревизирани съответно с 20-40 базисни пункта и 40-80 базисни пункта до края на 2021 г. По-слаби икономически условия в базовия сценарий и значително влошаване на неблагоприятния сценарий.

⁴ Средният матуритет на дълга се отнася до времето, когато емитенти на дългове като корпорации, общински и федерални правителства поддържат неизпълнени финансови задължения.

⁵ Отчет за печалби и загуби – финансов отчет, който обобщава приходите, разходите и разходите, направени през определен период, обикновено фискално тримесечие или година. Отчетът за печалбите и загуби е синоним на отчета за доходите. Те предоставят информация за способността или неспособността на компанията да генерира печалба чрез увеличаване на приходите, намаляване на разходите или и двете. Някои се отнасят до отчета за приходи и разходи като отчет за приходите и разходите, отчет за приходите и разходите, отчет за финансовите резултати или приходи, отчет за приходите или разходите.

Графика 1. При неблагоприятния сценарий БВП на еврозоната намалява значително през 2020 и 2021 година

Източник: Macroeconomic projections. September 2020. ECB STAFF MACROECONOMIC PROJECTIONS. Available from: <https://www.ecb.europa.eu/pub/projections/html/index.en.html> [Accessed 29th November 2020] [10]

Неблагоприятният сценарий представлява опасно събитие, съобразено с материализирането на основните системни рискове за еврозоната. Макро-микромоделът симулира няколко хиляди комбинации от макрофинансови шокове, произхождащи от техните исторически разпределения. Крайният неблагоприятен сценарий е избран като най-съобразен с основните системни рискове. Този подход означава, че сценарият е конструиран в рамките на модела, а не чрез използване на методологията, използвана за сценариите за стрес теста на Европейския банков орган. [11]

Глобалните макроикономически условия се влошават значително и рисковете се преоценяват в неблагоприятния сценарий. Рискът от продължително влошаване на глобалната икономическа среда е свързан с прогресивно засилване на търговското напрежение. В допълнение, отразявайки генерализирана преценка на риска и засилени опасения за устойчивост на дълговете в частния и публичния сектор, сценарият включва рязка корекция на цените на жилищата в страни, в които има признаци на надценяване, както и увеличаване на доходността на държавните облигации в страни, в които има политическа несигурност или дълг опасенията за устойчивост са високи.

Неблагоприятният сценарий води до пик до най-нисък годишен спад на реалния БВП на еврозоната от около 1,7% през 2021 г. Равнището на безработица в еврозоната нараства стабилно до 10% в края на сценария на сценария. Влошаването на перспективите за растеж е придружено от 16% спад в цените на реалните жилищни имоти на общото ниво на еврозоната през хоризонта на сценария. Среднопотеглената десетгодишна доходност на държавните облигации в еврозоната се увеличава с около 130 базисни пункта в сравнение с 2018 г. Спадът както на цените на имотите, така и на доходността на държавните облигации показва широка дисперсия в отделните страни, отразявайки разликите в оценката на пазара на жилища и суверенните устойчивост на дълга, съответно.

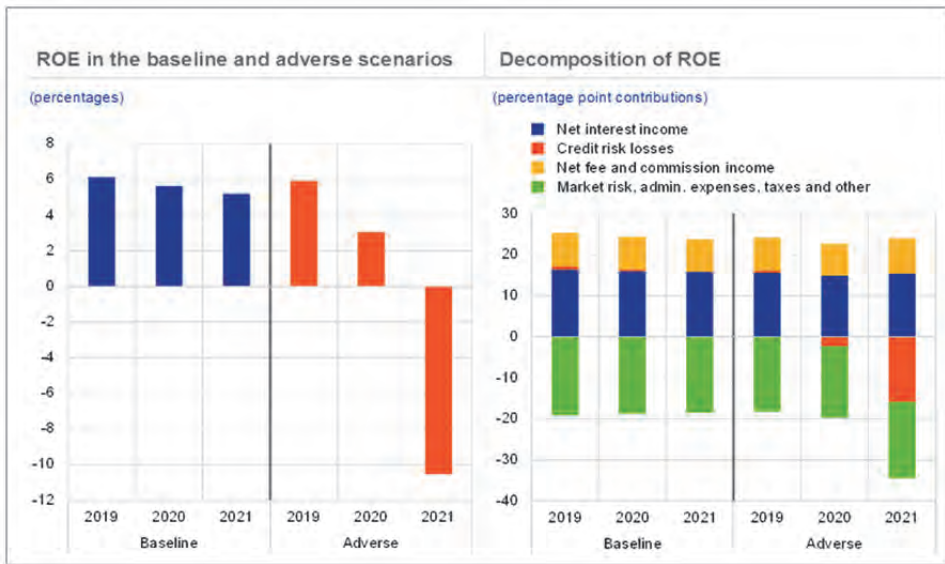
Оценка на рентабилността на банките

Възвръщаемостта на собствения капитал (Return on Equity, ROE) е мярката на годишната възвращаемост на компанията (нетен доход), разделена на стойността на общия собствен капитал на акционерите, изразена като процент (например 12%). Като алтернатива, ROE може да бъде извлечена и чрез разделяне на степента на растеж на дивидента на фирмата на нейната степен на задържане на печалбата (1 – коефициент на изплащане на дивидент).

Възвръщаемостта на собствения капитал е съотношение от две части при неговото извеждане, тъй като обединява отчета за доходите и баланса, където нетният доход или печалбата се сравняват с капитала на акционерите. Числото представлява общата възвръщаемост на собствения капитал и показва способността на фирмата да превърне капиталовите инвестиции в печалби. Казано по друг начин, той измерва печалбите, реализирани за всеки долар от собствения капитал.

В базовия сценарий затихващият икономически растеж сочи към потенциален спад на изследваната възвращаемост с около 1 процентна точка до 2021 година. Доходността на банките – измерена по отношение на възвращаемостта на собствения капитал се очаква да намалее до 5,2% до 2021 г. (Графика 2, ляв панел). Потиснатото развитие на рентабилността на банките е свързано със слабите перспективи за растеж, съчетани с ниски лихвени проценти. При базовия сценарий се наблюдава умерено, но непрекъснато нарастване на нетните приходи от лихви и нетните приходи от такси и комисиони. Приносът им леко ще намалява с течение на времето (Графика 2, десен панел), предвид очакваното увеличение на собствените средства на банките (знаменателят на отношението).

Графика 2. Загубите от кредитния риск задвижват отрицателния ROE при неблагоприятен сценарий

Източник: Macro-financial scenario for the 2020 EUwide banking sector stress test.

Available from:

https://www.esrb.europa.eu/mppa/stress/shared/pdf/esrb.stress_test200131~09dbc748d4.en.pdf

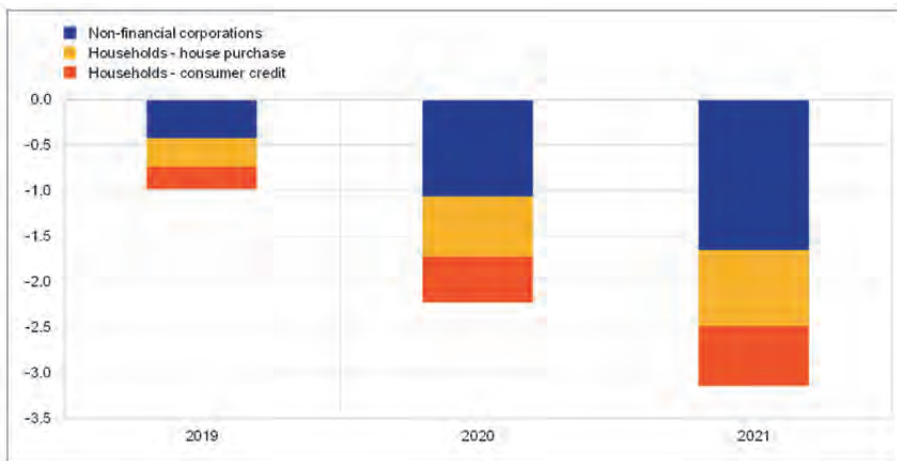
[Accessed 29th November 2020] [12]

При неблагоприятния сценарий загубите по заеми са основният двигател за послабата рентабилност на банките. През 2021 г. загубите по заеми се очаква да бъдат повече от 15% от собствения капитал на банките. Това отразява значително влошаване на вероятността от неизпълнение и загуба при неизпълнение на заеми (виж графика 2, десен панел). Нетните приходи от лихви и нетните приходи от такси и комисионни също намаляват, което се компенсира от значително намаляване на собствените средства на банките, което предполага широко стабилни вноски в ROE.

Последици за банковото кредитиране

Очаква се кредитирането на нефинансовия частен сектор да остане скромно в базовия сценарий, но да намалее значително при неблагоприятния сценарий. Слабият ръст на кредитите при базовия сценарий отразява слаби икономически условия и ниска рентабилност на банките. При неблагоприятния сценарий обаче се очаква обемите на заемите да се съкратят съществено както през 2020 г., така и през 2021 г. (вж. Графика 3). По-ниското търсене на кредити и свиването на предлагането на кредити влияят по различен начин на кредитните сегменти. Кредитирането на нефинансовия сектор изглежда най-чувствително към променящите се икономически условия и влошаването на собственото положение на банките.

Графика 3. Разлика в растежа на кредитирането на нефинансовия частен сектор между неблагоприятните и базовите сценарии, разделени на секторни вноски [12]

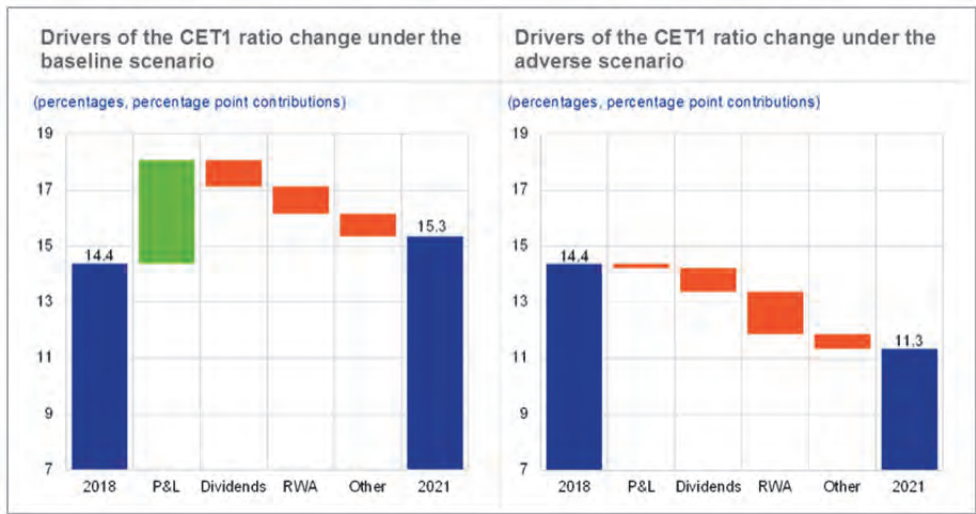
Платежоспособност на финансово-кредитните институции

Според базовия сценарий се очаква позицията на платежоспособност на значителните кредитни институции от еврозоната да се подобри. Общият коефициент на капитал (Common Equity Tier 1, CET1)⁶ се очаква да се увеличи с около 0,9 процентни

⁶ Собствен капитал от първи ред – компонент на капитала от първи ред и включва обикновенни акции и неразпределена печалба. Прилагането на CET1 започна през 2014 г. като част от регламентите от Базел III, свързани с омекотяването на местната икономика от финансова криза. Споразумението от Базел III въведе регламент, който изисква търговските банки да поддържат минимално съотношение на капитала от 8%, като 6% от тях трябва да са от основен соб-

пункта до 15,3% до края на 2021 г. (Графика 4). Подобриенето в съотношението на капитала на банките е свързано с високото задържане на печалбата, както и известно намаляване на средните тегла на риска през тригодишния хоризонт. Общият принос на рисково претеглените активи обаче е отрицателен поради увеличаване на размера на експозицията (например поради положителен ръст на заемите), което надвишава положителния ефект от намаляването на рисковите тегла.

Графика 4. Съгласно базовия сценарий, състоянието на платежеспособността на банките ще се подобри

Източник: Drivers of the CET1 ratio change under the baseline scenario. Available from: https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ssm.pr200728_annex~d36d893ca2.en.pdf [Accessed 26th November 2020] [13]

където: (Risk-weighted assets, RWA) – рисково претеглените активи се използват за определяне на минималния размер на капитала, който трябва да се притежава от банките и други финансови институции, за да се намали рискът от несъстоятелност. Капиталовото изискване се основава на оценка на риска за всеки вид банков актив.

При неблагоприятния сценарий коефициентът CET1 на банковата система от еврозоната може да падне с до 3,1 процентни пункта. Общото съотношение пада от 14,4% на 11,3% до 2021 г. при описания по-горе неблагоприятен сценарий. [14] Размерът на CET1, който е полезен индикатор за тежестта на недостига на капитал при оценка, включваща динамично предположение за баланса, пада с 8,7% в сценария. Намаляването на капитализацията на банките отразява свиване на P&L на банките, предизвикано главно от нарастващи загуби по заеми и увеличаване на размера на рисковата експозиция. Като цяло спадът в коефициента CET1 при неблагоприятния

свен капитал от първи ред. Споразумението от Базел III е въведено през 2009 г. в отговор на глобалната финансова криза от 2008 г. и като част от непрекъснатите усилия за подобряване на банковата регулаторна рамка.

сценарий отразява, че влошаването на качеството на активите и нарастващият икономически риск надвишават ефекта от намаляване на задлъжнялостта на банките.

Можем да обобщим, че въпреки посочените негативи, банковият сектор в еврозоната все още се оценява като устойчив на материализирането на основните рискове за финансовата стабилност.⁷ По-голямата част от значимите институции от еврозоната остават над капиталовите си изисквания за CET1, съставени от изисквания по стълб 1, изисквания по стълб 2, комбинирани изисквания за буфер и насоки по стълб 2. Банките, които представляват около 19% от общите активи на банковия сектор в еврозоната, обаче ще видят, че техните регулаторни капиталови буфери намаляват.⁸

3. Редуциране въздействието на COVID-19 върху финансовия сектор

Избухването на COVID-19 и неговото глобално разпространение от февруари създаде значителни непосредствени предизвикателства пред обществото и рискове за икономическите перспективи. Въпреки, че дългосрочният мащаб на икономическия шок все още не може да бъде определен количествено, той вероятно ще намали икономическата активност.

След финансовата криза европейските банки укрепиха капиталовата си позиция, изградиха стабилен ликвиден буфер и подобриха качеството на активите в своите баланси. Банките в Еврозоната са приложили мерки за осигуряване на непрекъснатост на бизнеса и адекватно обслужване на своите клиенти, но те са изправени пред оперативни предизвикателства, поради което е необходимо да се съсредоточат върху основните си операции и критични функции. Надзорните органи работят с банките, тъй като поддържат подкрепата си за битовия и корпоративния сектор, особено за малките и средните предприятия, и гарантират, че основните нужди на техните клиенти са удовлетворени.

Европейският банков орган, Европейската централна банка и националните компетентни органи координират съвместните усилия за облекчаване на непосредствената оперативна тежест за банките в момент на пандемия. Препоръчва се, компетентните органи да използват пълноценно гъвкавостта, заложена в регулаторната рамка за подпомагане на банковия сектор.

Подпомагане на фокуса на банките върху основните операции

Справянето с всички оперативни предизвикателства, пред които могат да се изправят банките, трябва да бъде приоритет. Европейският банков орган решава да отложи упражнението на стрес теста за целия Европейски съюз за 2021 г. Това ще позволи на финансово-кредитните институции да се съсредоточат върху и да осигурят приемственост на основните си операции, включително подкрепа за своите клиенти. За 2020 г. ще извърши допълнително упражнение за прозрачност в целия Европейски съюз, за да предостави актуална информация за експозициите на банките и качеството на активите на участниците на пазара.

Освен това се препоръчва на националните компетентни органи да планират надзорни дейности, включително инспекции на място, по прагматичен и гъвкав начин и

⁷ Тези резултати не са сравними с резултатите от стрес-теста на Европейската банкова асоциация от 2018, поради различия в методологията, сценариите и изходните точки, както и изключването на операционния риск и части от пазарния риск от този анализ.

⁸ Тези резултати не отчитат, че при неблагоприятния сценарий макропруденциалните буфери могат да бъдат използвани за намаляване на понесените загуби.

евентуално да отлагат тези, които се считат за несъществени. Те могат да предоставят свобода на банките в датите на паричните преводи за някои области на надзорно отчитане, без да поставят на риск ключовата информация, необходима за внимателно наблюдение на финансовото и пруденциално състояние на банките.

Използване на гъвкавостта, която вече е заложена в съществуващата регулация

Редица разпоредби в регулаторната рамка гарантират, че банките изграждат адекватни капиталови и ликвидни буфери. Тези буфери, включително макропруденциални, са предназначени да бъдат използвани с цел поемане на загуби и осигуряване на непрекъснато кредитиране на икономиката по време на спад. Банките също трябва да следват разумни политики за дивиденди и други разпределения, включително променливо възнаграждение.

Органите за сертифициране се насърчават, когато е целесъобразно, да използват в пълна степен гъвкавостта, вече заложена в съществуващата регулаторна рамка. Решението на Банковия надзор на ЕЦБ да позволи на банките да покрият изискванията по Стълб 2 с капиталови инструменти, различни от обикновения собствен капитал от първи ред (СЕТ1), е пример. Използването на Насоки по стълб 2 е друг начин да се гарантира, че пруденциалното регулиране е антициклично и банките могат да предоставят необходимата подкрепа на домакинствата и корпоративния сектор.

Коефициентът на покритие на ликвидността (Liquidity Coverage Ratio, LCR)⁹ също е проектиран да се използва от банки в стрес. Надзорните органи трябва да избягват всякакви мерки, които могат да доведат до фрагментация на пазарите на финансиране.

Следователно, изключително важно е класификацията на експозициите да отразява точно и навреме всяко влошаване на качеството на активите. Налице е гъвкавост при прилагането на Насоките на Европейския банков орган за управление на необслужвани и изложени експозиции, неефективни стратегии за експозиция и съгласуваност на микро- и микропруденциалните мерки за системен риск. [15]

Заключение

В хода на анализирания параметри, отнасящи се до идентифициране на основните рискове пред финансовия сектор могат да се открият следните по-важни и значими за изследването статистически прогнози и изводи:

Първо, Пандемията на COVID-19 представлява голям шок за глобалната икономика, която е съпроводена с много тежки икономически и социални последици. Икономическата активност в Европа претърпя тежък шок през първата половина на годи-

⁹ Коефициентът на покритие на ликвидността – се отнася до процентната сума на паричните средства, паричните еквиваленти или краткосрочните ценни книжа, които големите банки трябва да държат като резерви за изпълнение на краткосрочните си финансови задължения по време на кризисно събитие. LCR се изчислява, като най-ликвидните активи на банката се разделят на нейните парични потоци за период от 30 дни. Към 2019 г. банките трябваше да имат нива от този коефициент от 100%, което означава, че те трябва да разполагат с достатъчно ликвидни активи, за да покрият 100% от изходящите си парични потоци за поне 30 дни, въпреки че изискването постепенно се въвежда от 2015 г. насам. Концепцията и изискванията на LCR са измислени от Базелския комитет за банков надзор през 2009 г. в отговор на финансовата криза от 2008 г., причинена от банки, които отпускат рискови заеми и други груби банкови дейности.

ната и започна постепенно да се възстановява през третото тримесечие, тъй като мерките за ограничаване постепенно бяха премахнати.

Второ, Възобновяването на пандемията през последните ще води до смущения, тъй като националните власти въвеждат нови мерки за обществено здраве, за да ограничат нейното разпространение. Епидемиологичната ситуация означава, че прогнозите за растеж през прогнозния хоризонт са обект на изключително висока степен на несигурност и рискове.

Трето, Икономическите прогнози сочат, че възстановяването е прекъснато, тъй като възраждането на пандемията задълбочава съществуващата несигурност. Статистическите изследвания, недвусмислено показват, че икономиката на еврозоната ще се свие със 7,8% през 2020 г., преди да нарасне с 4,2% през 2021 г. и 3% през 2022 г. Прогнозата предвижда, че икономиката на ЕС ще се свие със 7,4% през 2020 г., преди да се възстанови с растеж от 4,1 % през 2021 г. и 3% през 2022 г. В сравнение с икономическата прогноза от лятото на 2020 г. прогнозите за растеж както за еврозоната, така и за ЕС са малко по-високи за 2020 г. и по-ниски за 2021 г. Не се очаква производството както в еврозоната, така и в ЕС възстанови нивото си преди пандемия през 2022 г.

Четвърто, Според експерти, равнището на безработица в еврозоната ще нараства от 7,5% през 2019 г. до 8,3% през 2020 г. и 9,4% през 2021 г., преди да спадне до 8,9% през 2022 г. Процентът на безработицата в Европейския съюз се очаква да нарасне от 6,7% през 2019 г. до 7,7% през 2020 г. и 8,6% през 2021 г., преди да спадне до 8,0% през 2022 г. [16]

Пето, Инфлацията в еврозоната, измерена чрез Хармонизирания индекс на потребителските цени (Harmonised Indices of Consumer Prices, HICP)¹⁰, се очаква да достигне средно 0,3% през 2020 г., преди да се повиши до 1,1% през 2021 г. и 1,3% през 2022 г., тъй като цените на петрола ще се стабилизират. За Европейския съюз инфлацията се прогнозира на ниво 0,7% през 2020 г., 1,3% през 2021 г. и 1,5% през 2022 г.

В крайна сметка, *очакванията ще рефлектират в икономическата активност сред напредналите икономики, като тя ще се свие със 7% през 2020 г., тъй като вътрешното търсене и предлагане, търговия и финанси са сериозно нарушени*. Очаква се развиващите се пазари и развиващите се икономики да се свият с 2,5% тази година, като първото им свиване като група от поне шестдесет години. Очаква се доходите на глава от населението да намалят с 3,6%, което сериозно ще рефлектира върху платежоспособността на населението през следващите години.

Пандемичните шокови стрес-сценарии подчертават спешната необходимост от действия в областта на здравеопазването и икономическата политика, включително глобално сътрудничество, за смекчаване на последиците от нея, защита на уязвимото население и укрепване на капацитета на държавите за предотвратяване и справяне с подобни събития в бъдеще. *В контекста на изложеното, финансовите органи е необходимо да разработят нова методика за оценка на стресови сценарии, която да отразява финансовата устойчивост на инвестиционните компании и банки [17], тяхната гъвкавост за адаптиране към подобни обществени шокове.*

¹⁰ Хармонизираните индекси на потребителските цени – измерват промените във времето в цените на потребителските стоки и услуги, придобити от домакинствата. Те дават сравнима мярка за инфлация, тъй като се изчисляват съгласно хармонизирани дефиниции. Налични са данни на месечна и годишна база, разделени по подробни категории на потребление.

References:

1. Димов, С. Риски деятельности предприятия. Димов, С. Хр., Сергеев, Ал. Ал. (2019) *КОНЦЕПТУАЛЪНИ ОСНОВЫ экономической безопасности*. Второе дополненное издание. Publishing house „FLAT” – Burgas, ISBN: 978-619-7125-64-1, с. 159-162
2. СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪВЕТ, СЪВЕТА И ЕВРОПЕЙСКАТА ЦЕНТРАЛНА БАНКА Четвърти доклад относно напредъка по намаляване на необслужваните кредити и допълнително намаляване на риска в банковия съюз. Available from: <https://op.europa.eu/bg/publication-detail/-/publication/4e285dd6-9981-11e9-9d01-01aa75ed71a1> [Accessed 28th November 2020]
3. ЕЦБ очерта мрачен сценарий за банките в Еврозоната. Available from: <https://www.economic.bg/bg/a/view/etsb-ocherta-mrachen-stsenarij-za-bankite-v-evrozonata-117791> [Accessed 28th November 2020]
4. Надзорни приоритети. Available from: https://www.bankingsupervision.europa.eu/banking/priorities/html/ssm.supervisory_priorities2020~b67449d936.bg.html#toc1 [Accessed 12th November 2020]
5. Основни двигатели на риск. Available from: <https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/ra/html/ssm.ra2020~a9164196cc.bg.html#toc2> [Accessed 8th November 2020]
6. Димов, С. (2016) Brexit – нов етап от развитието на Европейското икономическо пространство. *Годишник на Бургаски свободен университет. Том XXXIV*. Издателство „ЕКС-ПРЕС“ ООД – Габрово, ISSN 1311-221 X, с. 19-28
7. Katalin Bodnár, Julien Le Roux, Paloma Lopez-Garcia and Bela Szörfi. (2020) The impact of COVID-19 on potential output in the euro area. Published as part of the ECB Economic Bulletin, Issue 7/2020.
8. The model is applied to the ECB macroprudential stress test conducted since 2018. See Budnik, K., Balatti, M., Dimitrov, I., Groß, J., Hansen, I., di Iasio, G., Kleemann, M., Reichenbachas, T., Sanna, F., Sarychev, A., Siņenko, N. and Volk, M., „Macroprudential stress test of the euro area banking system”, Occasional Paper Series, No 226, ECB, July 2019.
9. Димов, С. (2002) Алтернативата „Американски счетоводни принципи – Международни счетоводни стандарти при отчитане на финансовите дериватити. *Списание Български счетоводител. Брой 7*, Година XIII, Издателство „Счетоводство и контрол” ООД, Официален орган на съюза на счетоводителите в България, ISSN 1310-7186, с. 10-15
10. Macroeconomic projections. September 2020. ECB STAFF MACROECONOMIC PROJECTIONS. Available from: <https://www.ecb.europa.eu/pub/projections/html/index.en.html> [Accessed 29th November 2020]
11. Henry, J. and Kok, C. (eds.), (October 2013) „A macro stress testing framework for assessing systemic risks in the banking sector”, Occasional Paper Series, No 152, ECB, 2013
12. Macro-financial scenario for the 2020 EUwide banking sector stress test. Available from: https://www.esrb.europa.eu/mppa/stress/shared/pdf/esrb.stress_test200131~09dbe748d4.en.pdf [Accessed 15th November 2020]

13. Drivers of the CET1 ratio change under the baseline scenario. Available from: https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ssm.pr200728_anne_x~d36d893ca2.en.pdf [Accessed 28th November 2020]
14. Budnik, K., Balatti, M., Dimitrov, I., Groß, J., Hansen, I., di Iasio, G., Kleemann, M., Reichenbachas, T., Sanna, F., Sarychev, A., Siņenko, N. and Volk, M., (July 2019).»Macprudential stress test of the euro area banking system”, Occasional Paper Series, No 226, ECB, (2019)
15. EBA statement on actions to mitigate the impact of COVID-19 on the EU banking sector. (12 March 2020) Available from: <https://eba.europa.eu/eba-statement-actions-mitigate-impact-covid-19-eu-banking-sector>
16. Autumn 2020 Economic Forecast: Rebound interrupted as resurgence of pandemic deepens uncertain. Available from: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_2021; Statistical Annex. European Economic Forecast - Autumn 2020. Available from: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ecfin_forecast_autumn_2020_statistical-annex_en.pdf [Accessed 7th November 2020]
17. Димов, С. Ключевые факторы, определяющие финансовую устойчивость инвестиционных компании. Димов, С., Сергеев, Ал. и Койшибеков, К. (2019) *ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ ИНВЕСТИЦИОННЫХ КОМПАНИИ*. Монография. Publishing house „FLAT” – Burgas, Bulgaria, ISBN 978 619 7125 610, с. 81-93